١٣٨٩ ՄՈՒՀԱՐԵՄ ١٦ ԱԼԱԹՈՒՐԳԱ

ԵՒՐՄԻՆՃԻ ՍԷՆԷ ՆՈՒՄԷՐՈ 1023 ՄԱՐՏ 14 ՍԱԼԸ 1872

ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ 26 ՄԱՐՏ 1872

ՄԷՃՄՈՒԱԼՑԸ

Ի պու Մէճմուայը Հավատիս, բազար, եօրթու վէ ճումա կիւնլէրինտէն մատտա պու գրթատա եէվմիյէ նէյր օլունճագ տըր։
Սէնէլիյի բէյնի օրարագ 200, Ալթը այլըղը 110, Ի՛չ այլըղը 60 ղրշ. վէ թանէսի 1 ղրշ։
Տաշրալար իչին պէհէր նումէրօսունա բօսթա իւճրէթի ալընճաղը խատսէթէն պէյան օլունուր։

Իլանաթըն պէհէր սրրատը պիր տէֆաըդ 3, իքի տէֆա իչին 2, ի՛չ տէֆա իչին 1½ ղուրուշ, ի՛չ տէֆատան պիյատէ օ-լան, վէ դայէթ ուղղուն իլանաթ իչին այ-ըրճա բաղարըղ օլունուր։
Տաշրալարատան կէլէն մէքթուպ վէ իլանաթըն բօսթա մէսարիֆլէրի, կէօնատէրէնլէրին իւզերինէ օլտուղու պէյան օլունուր։

ՈՒՄՈՒՐՈՒ ԲՕԼԻԹԻԴԻՅԷ, ՊԷԼԷՏԻՅԷ, ՎԷ ԻԼՄԻՅԷ

ՎԷ ՄԷՎԱՏԸ ԵՎ ՓՈՓԱՅԸ ՍԱՅՏԻՐԻՅԷ ՄՈՒԹԱՍԱԼԻԴ ՂԱԶԷԹԱ

ԱՍԻԹԱՆԷ 14 ՄԱՐՏ

ԽԱՐԻՃԻՑԷ՝

Ֆրանսա իլէ Ալէմանեա մուհարէպէսի էնտասընտա Ֆրանսըղ դալէ-էրինին թէսլիմի իչին թէշքիլ օլու-նան թէտպիդ դօմիսիօնու, Մէց շէհ-րինտէն կէօնտէրիլէն վէքիլլէրի տէյ-նէմիշ, վէ պու ատամլարըն վէրտիք-լէրի շէհատէթլէր իլէ, կէրէք ելթի-սալ վէ կէրէք հապիդալթ վէճհի իլէ, պաղը մէվատտը միւհիմմէ թատ-տիպ օլունմուշ տուր։

Շէհիր էմինի վէ հէյեթի մէճ-լիս, ճէրհ օլունմաղ պիր վէճհէյ խա-պալթ իյլէմիշլէր տիր քի, մարէշալ Պազէն, զանն օլունուղու կիպի, միւ-հիմմթը հարպկէ նօղատան պուլուն-տուղու սէպէպլէ, մուամէլթը ատ-քէրկէյի դալթէ մէճպուր օլմըշ, վէ էքսէր ատֆա մուհատէրէ խալթ-լարընը քէսէպլիգ, Վէրտուն իւզէ-րինէ կիտէպլէր իսկ։ Նիհայէթ պունդար էվրադը բէտմէյէ իլէ խապալթ իթմիշլէր տիր քի, մուդաֆէլէ իմ զալատարը վարդթ, օն կիւնտէն դ կյատէ միւհիմմթը վար իսկ։

Զանն օլունտուզունա կէօրէ, դօ-միսիօնու մէդքիւր, տպրիլ ապրնըն իլք կիւնէրինէ դատար պէյանատ-մէսինի իլան իտէճէք տիր։ Էֆքեա-րը ամմա Մարէշալ Պազէնին միւթ-թէհիմ օլունմասընը ալէտսէվկէյ թա-լէպ կյէյօր։

— Վէրկիլէր մատտէսինտէ մա-լէյէ նազըրընդն թէրթիպ վէ իսահ կյէտէյի ըսիհալարը հիւանի մու-վաֆֆագյէթ պուլմատըղը իչին, պէրլինտէ էհալի շէտատէն խէլէճա-նէ տիւչար օլմուշ տուր։

Մալյէճէ օլան խթիատը վէ էֆքեարը բօլիթիգատա օլան սէր-պէսիյէթի ճիհէթի իլէ մէշհուր օլան Մ. Շամֆաուզէնին ումուրու մալյէ-յէ տատխուլի, հէր քէսին մուճիպի մէճտունիյէթի օլմուշ տուր։

Մ. Շամֆաուզէն, էհալյէ խայր-լը պաղը թէտպիրլէր իչինտէ, ամէ-լէ պընքիլրը իւզերինէ աղը պատ-մաղատա օլան եանի ուն տէյիրմէնի իլէ վարիսաթ իւզերինէ օլան վէրկի-լէրին լաղվընը Սենատօ վէ մէպու-ատը մէլլէթ մէճլիսինտէ պաշ վէ-քիլէ թէքլիֆ իտէրէք, ումումուն սի-թասյիշինտէ մաղհար օրմաղ իւմիտին-տէ տիր։ Ֆաղաթ ֆէնատը շունատա տը քի, կէօրիւնտիյիւ կիպի սատտ պիր մատտէ տէյիլ տիր։

Մալյէ նազըրընդն թէքլիֆ կյ-լէտէյի թախֆիֆի բուտում, պաղը վարիսաթա վէ խուսուսի իլէ ամէլէ-նին վարիսաթընա այիտ օլուպ, Բրու-սիա վարիսաթընդն միշէվվէշ իտա-ըէսինտէ կէրէյի կիպի թէպէտտիւլի աղիմ իճրա իտէճէք իմիշ։

Միւմայիլէյհին թէշէպպիւս կյէ-տէյի թարիղի խալահընդն մէնաֆի վէ մազարրաթընը դալէմէ ալտըղը վա-ղընթ, օլ տէրէճէ միւպայէնէթի ինֆէ-քեար վար իսկ։ Մ. Շամֆաուզէն թէշէպպիւսինտէ մուվաֆֆագ օլա-մաղ դըյասը իլէ մէյուս օլուպ, լա-յիհասընը կէրի ալմըշ տըր։

Հէր նէ տահի օլսա, պունտան վ-լուքէլաճա պիր միւպայէնէթի էֆ-քեար զուհուր իթմէյէճէք տիր։ Մուղայիրի օլարագ, թէէմմն օլու-նուր քի, Բրուսիա սէֆիրի, թէսա-տիւֆ կյէտէյի էթիրաղլարը նազարը ալդդաթա աղըզ, մէմալէքատ թահ-սիլ օլունան վէրկիլէր ուսուլինին քեամիլէն իսլահընը էտատը մատտէ իթթիֆաղ իլէ էէնի պիր ըսլահա դա-լէմէ ալըյօր։

— Ինկիլթէրրանընդն մէճլիսի մէ-պուսանը Միլլէթի, թէչքիլ կյէտէյի դօմիթէ մարիֆէթի իլէ, հարպ պիւ-ճէսինին պէնալէրինի թէտպիդ է պաշ-լամըշ տըր։

Պիրի օրատունուն մրդատրընդան 20 պէն վէ տիկէրի օն պէն թէնդի-լինի հավի պիրի պիր իւզերինէ իբի գրթա ըսլահա թատպիմ դը՛ըլմըշ տըր։

Մ. Հօլմընը տէրմէյան կյէտէյի պիլինճի վէ իբինճի ըսլահա էքսէրի-յէթի արա իլէ ըէատ օլունմուշլար տըր։

— Բօրթուգալ հիւքիւմէթինին բայթախթը օլան Լիզպօնատա, մէճլիսի մէպուսան պու ատա, Բօրթուգա-լը պիթիւն խանինդ պանդա վէ շերքէթլէրին ֆայիզ վէ թէմէթթիւլ-էրինտէն եիւզտէ 10 վէրկիյի հավի օլուղու հալատէ, պունդարատան պա-ղըլարընդն պի հաղդ ատզրուատան ատզրու բուսումատան մուաֆիկյէթլէ-րինի լաղվ կյէյէն պիր դանունուն սոն պէնալէրինի թահթը միւզաքէրէ-յէ աղըյօր։

Լայիհայի մէղքիւրէ հաղդընտա մէճլիս ազալարը թարաֆընատան մու-խալէֆէթ իտէն օլմայրդ, պիլ իթթի-ֆաղ գապուլ օլունմուշ տուր։

Սէքիղ կիւնտէն պէրու, զուհու-րա կէլէճէք պէյիւք պիր իթթիֆա-դը խաֆիտէն պահս օլունույօր, ֆա-դալթ պու ատա հիւքիւմէթ թարա-ֆընտան թութուլան թէտպիրլէր ի-լէ խէվֆ ու էնտիշէյ մահէլլ դալ-մամըշ օլատուղու սէյլենկյօր։

— Սպանեատա հալը իսթիրալ քէսպի վէֆամէթ կյէտէյի թաղտիս-տէ, Իսթանբուլ հիւքիւմէթի, դրալ Ա-մէտինին թախթ ու թաճընը մուհա-ֆաղա իչին ֆիրիլէն մուատտէլէյ մէյտան պուլունտուղունա տայիր թէ-վաթուր շույու պուլտուղու Մանի-թէօր Իւնիվէրզէլ նամ զաղէթատա ըիվայէթ դըլընմըշ տըր։

Սպանեա զաղէթալարընատա օ-գունտուղունա նազարէն, դրալ Ա-մէտէ հաղրէթլէրի, Սպանեատան աղիմէթ իթմէք էֆքեարընատա օլուպ, դրալ թարաֆկիրի օլան ճէնէրալլար, վէ քէզալիք Մ. Սակատթա սարայը մախսուսունա կիտիպ, աղիմէթ էֆ-քեարընատան ֆէրաղէթ կէլմէսինի նա-սիհաթ վէ իդնա կյէմէյէ չալըշմըշ-լար իսէտ, թէհի տէսթ կէրի տէօն-միշլէր տիր. վէ պու սէպէպտէն պունդար, կէօզլէրինի տիւգ տը Մանբանսի իւզերինէ չէվիրիյօրլար։

Լինթէրնատիոնալ ճէմիյէթի թա-բաֆկիրանը ճանիպլինտէն հէր կիւն թէհտիտամիզ իլանանտէլէր նէյր օ-լունմադատա օլտուղունատան, էհալի խէվֆ ու տէհշէթի իչինտէ պուլունու-յօր։

— Ամսթրիա մէղահիպ միւտիրի-նին, Ամիդ Դամթալիքլէրէ խիթապէն եազըղը միղքբէրէյի ումումիյէ-տէն թահրիք օլունարագ, Ամսթրիա հիւքիւմէթինին մէմուրինի քիրատն-տան պիրի, հիատէթ վէ շիտատէթի էհալիյի մուճիպ օլան պիր թարիղի ճէպրէ թէչէպպիւս կյէմիշ տիր։ Ամսթրիանընդ եօգարքի էյալէթին վա-լիսի, քիլիսէյի մախսուսէլէրի պու-լունան Ամիդ Դամթալիքլէր ճէմաա-թընա, օրատատա իճրայի այնի կյէմէ-լէրինէ մանի օլմուշ տուր։ Իչպու նի-զամընդ թարիղին իթթիֆաղը, Լինց շէհրին նամատար բիսդոպոսու, Մանա-Ռիւտիկէրին իլգ ատաթընա համի օլու-նույօր։ Ֆաղաթ կէօրինիր քի, մէ-զահիպ միւտիրի, թարիղի մէղքիւ-ռուն ատյի թէէսիր վէ նէթիճէսինի ֆարդ ու թէմեիղ կյէմիշ օլտուղուն-ատան, վալիի միւմայիլէյհին իչպու-մէճլիսընը կէրի ալընըրդպ, Ռի-էատտ մուդիմ Ամիդ Դամթալիքլէրէ, սէրպէսթճէ իճրայի այնի կյէմէլէրինէ միւատատ իթմիշ տիր։

— Զինատ սոն տէֆա ադտ օլու-նան ահանամէ ահքեատընճա, էճնէ-պի թիւճճարլարընա աչըդ օլան Զին լիմանլարընդն իչինտէ սայըլան Հայ-նան էյալէթինին Քիանչով լիմանը, Նիհայէթ պունճա վատէտէն սօղրա հաղդընտա վէճհի իլէ Ամերիգալը-ըա աչըըմըշ օլաճաղընատան, իդամէթ կյէմէք իւզրէ, օրայա պիր Ամերի-գա դօնտօլոու կէմէք իւզրէ տիր։

— Ճարօն հիւքիւմատը Միքատօ, Եօգոհամա շէհրինէ կէշէնլէրատ իթ-տիյի սէյատաթը էնտասընտա, ֆո-թոկրաֆճընընդն պիրի, պիր թադրիպլէ, հիւքիւմատը միւշարիլէյհին րէտմինի չըգարմըշ, վէ պունտա հիւքիւմատ իչիթտիքատ, ըէտմինին հէր քէսին էլինէ տաղըլմատը իչին ալէթ վէ բրօվալարընը եիւքսէք ֆիյատա սատ-թըն ալմըշ տըր։

— Բարա հաղրէթլէրի, հիւքիւ-մէթի ճիսանիյէսինին զայրընատան տոլայը քէտէր խատճէյի պոշ վաղըթ-լարընատա, էքսէրլիսի էճանիպատէն օլ-տուղու հալատէ, քէնտի թարաֆիկի-բանընը հուզուրունա չաղըրըպ, նութդլար երատ կյէյօր։ Միւշարի-լէյհ, պու նութդլարընն պիրիսինտէ, Բիկ խէնին տիւչարը էքատար վէ էյէմ օլտուղու 1848 սէնէսի վուղուաթը իւզերինէ տէվրի քէլամ իթտիքատէն սօղրա, իբի հիւքիւմէթին պիրլիքատ Բօմատատ եուշայատաղ օլտուղու-նու, ֆաղաթ պունունդա պէրատէր եաղընատա իչէր պիր սուրէթի նի-զամ քէսպ խատճէյինի պէյան կյէ-միշ տիր։

— Կէշէնլէրատ Ինկիլթէրրա դրա-լիչատընընդ էօմրինէ գատատ օլունտու-ղու տոչամընը, ամէլէլէրատէն միւրէք-քէպ ալարագ, Սալի—Միսիօն—Հա-լընդ ուֆաղ իպատէթխանէսինատ, պիր պէյիւք "միթինկ" թօբլանընդ, միւհիմերէմ Սրթիւր Միւրդէլին իրատ իթտիյի վէ միւհիմերէմ Ղեվման Հա-լընդ թէէքիատ կյէտէյի ամիատքի ճիւմ-լէլէր պիլիթթիֆաղ դապուլվէ թահ-սին դըլընմըշ տըր։

"Լօնտրանընդ ճէնուպ ամէլէլէրին-տէն միւրէքքէպ "միթինկ" դրալիչ հաղրէթլէրինին էօմրինէ օլան դատը իչիթտիքատ բիւր հիատէթ օլատ,, "միթինկի" մէղքիւր, զաթը հաշմէթմէսալէրինէ, իպրաղը ուզու-սիյէթ կյէտի վէ սանատալի դրա-լիյէթատ պէր տէվամ պուլունմասը-նա արզուքէշ տիր։"

Գարարը մէղքիւր, քէմալի մէ-սէրրէթլէ դապուլ օլունուպ, պատէ-հու միլլէթճէ նամէլէր թէրենիմ օլունմուշ, վէ ի՛չ տէֆա դրալիչանընդ իսմի ալդըշլանմըշ տըր։

— Լօնտրատատ Ինկիլթէրրա դրա-լիչատընընդ էօմրինէ պէշինճի տէֆա օլարագ դատատ օլունուպ, պիրինճի 1840 յունիս 10 տատ, Լյուտար Օքս-ֆօրտ նամ 17 եաշընատա պիր տէլի-գանը, դրալիչա իլէ բրէնս Ալպէթ իւզերինէ իբի գուրշուն սըղմըշ, վէ

պունուն տիվանէ օլսուղու իլան օ-
ղունարաղ, թիմարլանէյէ դօնմուշ
տուր։

Իքինճի 1842 մայիս այլնտա ձօն
Ֆրանսիս տապանճա չէքմիշ, վէ մէ-
մալ իքսէն թարտա ղբլընմըշ։

Իւչիւնճի 1842 յունիստէ Պէան
իամինտէ պիր շախս, տապանճա չէք-
միշ վէ պունա տա տիվանէ պիր տէն-
միշ տիր։

Տէօրտիւնճի 1850 մայիստէ, աս-
քէրտէն Բօպէրթ Բաթ իամինտէ պիր
ատէմ, պասթօն իլէ դրալ իչանլան
սուրաթընա վուրմուշ, վէ եէսի սէ-
նէ թարտա օլունմուշ տուր։

ԹԷԼԷԳՐԱՖԻՑԷ

Վիէննա 22 մարտ.

Հէյեէթի վիւքէլա, մէճլիսի մէ-
պուսանտա Շթօմէրլինկին իթիրաղ-
լարընը ըէտտա խսէյօր։ Ղաղէթա-
լար, ալէսսէվ կէյ հիւքիւմէթին թա-
րիգի բոլիթիգասընը թահսին էյլէ-
յօրլար։

Վիէննա 23 մարտ.

Բում էլի էհսանը 78
Աւսթրօ Օթօման պան-
դանըն սէհիմէրի 131, 50
Դրէսդի Աւսթրօ օթօման
չիրքէթի 139
Աճիօ 108, 75

Թերրօրիզմ նամ ֆրդանըն թէ-
չէպպիւսանթը Պօհէմիատա աղըր պիր
սուրէթ քէսպ էյլէյօր։

Բօմա 22 մարտ.

Իթալի նամ զաղէթա, պու կիւն
պիր պէնամ մախսուս տէրճ իլէ, Ա-
լէմանեա իլէ Իթալիա տէվլէթինին
Աւսթրիա ալէյհինտէ ապտը իթթի-
ֆադ էյլէմէլէրինին մանէատըզ օլսու-
ղունու իսպաթ էյլէյօր։

Բօմա 23 մարտ.

Մէպուսանը միլլէթ մէճլիսի,
հիւքիւմէթի իլէ պանդա պէյնինտէ
աղտը մուդավէլէ թատավվուրատա
թահսին էյլէմիշ տիր։

Փարիս 23 մարտ.

Բում էլի էհսանը 185

Մ. տը Բօչիլա, չօգ ֆենտօ տա-
թընա ալըյօր։

Մօնս. Ցիւրանը, հիւքիւմէթէ
դարշը զահմէթ վէ միւշքիլէր չը-
զարմանադ իչին Դաթոլիքլերին վեր-
տիքլերի արզուհալերին միւպահա-
տասընտան ֆէրաղէթ կէլմիշ տիր։

Փարիս 23 մարտ.

Պիէն Բիւպլիզ նամ զաղէթա,
տիւէլի էճնէպկէ ատասընտա իմ-
թիֆադլար հուսուլինէ տայիր շա-
յու պուլան թէվաթուրու ճէրհ էյ-
լէմէյի իլէ պէրաբէր, քեռֆիֆէյի
տիւէլ, սուլհ ու սալահընի իպդ ասընա
արզուքէշ պուլունտյօր տէմիշ տիր։

Լօնտրա 23 մարտ.

Լօրտլար դատարասընտա խալ-
ճիյէ նաղբրը լօրտ Ցէրպի, Ա.լապա-
մա մէսէլէսինին հալը հաղբրընա
տայիր Եարլ Կրանվիլլին տէր մէյան
էյլէմէյի պուսալէ ճէվապ օլարադ, իքի
տէվլէթ տէ տօսթանէ սուրէթտէ ուղ-
բաշնաղա ալդուքէշ տիրլեր, ֆադաթ
ինկիլթերրա օլ պապտէ նամ թուդ-
դրալ իտէ իրատա օլունան քէլիմա-
թընն հիւքմինի թութմադտա ապը
տէտիքտէն սօղրա, թութուլան թա-
րիղին թէրքի, իկրալը նամուս կիպի
նաղտը էյլէր տէյի իլավէի մաղալ
իթմիշ տիր։

ՍԱՐՐԱՖԻՑԷ

1872 Մարտ 14.

Լիրայի Օսմ. 100 դրշ. հիսապը էյէ.
Ինկիլթերրա . . . . . 109— 5 փր.
Ֆրանսզ ալթունու . . . 87—— »
Բօլ . . . . . 89—10 »
Գրըմիզ ալթունու . . . . 51—28 »
Պէյալ Մէճիտիյէ (ֆարդը) . 1—29 »
Պէշիք վէ մէթալիք (ֆարդը) 105—30 »
Պապէր . . . . . 119—— »

ԴԱՅԱԹԱ ԲԻԱԶԱՍԸ

Գուբօնու քէսիք.

Մարտ 13 Ախշամ դաբանտը . . 57-10
» 14 Սապահ աչըլտը . . 57- 6
» » Սաաթ 4 . . 57- 5

1865 իսթիդրաղը . . . . . 356- —
1863 » . . . . . 348- —
1869 » . . . . . 318- —
Սօսիէթէ ժէնէրալ 13- 5
Գրէսի » 17- 15
Շրմէնարֆէր սէհիմէրի 184- 30
Սօսիէթէ Ավիթրօ Թիւրք մէճմուա ——
Թրանզիյ 1325.

Դալաթա 25 մարտ էյլէն.

Պու կիւն բիյաչանընն հալի էյի
տիր. ճիւմա իրթէսի կիւնիւ 56½
ղուրուշա աղըրճա դարանմըշ իսէտ,
պու սապահ 57 տէ վէ տահա նիւք-
սէք ֆիյաթատա տըր, հէր նէ դատար
աչալը ֆիյաթլա օյնայանօյունճա լար
բիյաչա իւղերինէ էնտիշէլի թէվա-
թուրլար չըզարմըշլար իսէ. տիկէր
էհսանտար, քէզա դալի իսէլէրտէ,
չօգ իշ օլմայօր։

Իքի բաղիպլեր, շիմտի մէյատնա
չըզայօրլար Աղիլիյէ նամ վաբօր
դումբանեատը իտարէսինին իմմէյա-
ղընը իսթիհսալ էյլին, պիրի եէրլիլեր-
տէն միւրէքքէպ պիր դումբանեա տըր
քի, հէման իքի սէնէտէնտէրու դալէն
վիւճուտա պուլունուշ տուր, տիկերի
իսէ, Պանդ օթօման տըր, Մ. Մօր-
թօն վէ Գարա տէնիզ խամթընը-
ատա իշլէյէն ինկիլիզ վաբօրլարընն
սահիպի դումբանեատը իլէ իթթիֆադ
իթմիշ օլարադ։

Նէրլի դումբանեա, սէնէտէ 10000
լիրա բօրճաճա միւքեաֆիթ թալէպ
էյլէմէյի հալատ, Անկլօ—Ֆրանսէզ
դումբանեատը իսէ, հիչ պիր միւքա-
ֆիթ թալէպ իմմէյիպ, ֆադաթ
պունա մուդաֆիզ, հիւքիւմէթի սէ-
նիյէտէն պիր պուչուդ միլէօնլուգ պիր
սերմայէտէն եիւզտէ 8 պիր թէմա-
նթի իսթէյօր։ Ինգիլիսլարը բի, պու
իքի բաղիպլեր պիրլեշէրէք իշ իսի-
թամ վերիլէճէք տիր, վէ մէմուլ օլս-
նապիլիր քի, ֆիրէնգ ինգիլիզ
ալ, Ֆրանսիզ ալ թէ-
ատրիքէ մանդատ
ալմասընա
ալդանմազ
ինկիլիզ
ալ
Ֆրանսիզ
ալ
Գարա
ալ
Գարա
ալ
Գարա

իւղրէ խաղնէ պէր թէսալիսի ֆիէ-
լի իթթիսալ կյէմիշ ապր։ Լութֆը
հադդ վէ ինայէթի վէլիինկմէթ իլէ
սէնէյի մէղքիւրէնին թահսիլաթը
վաղը ճէսարինաէ ճէրէյան խաբր ի-
սէ, օթուղ կիւնաէ այլըդլար վէրի-
լէճէք վէ պունա իմքան մուսաիս
օլմազ իսէ, նիհայէթ դըրդ կիւնիւ
կէչիրմէքսիզին այլըդլար իթա դը-
լընաճադ ապր։ Զանն օլունմասին-
քի այլար դըրդ կիւն ֆարդ օլունա-
ճադ վէ պունունա պէր սէնէսաէ իչ
աէօրթ այլըդ դաղանը լուճադ ապր։
Մէսէլա, պէր սաէմին պէշ եիւզ ղու-
ռուշ մաաշը վար իսէ, պէր սէնէսաէ
օն իքի քիսէ ադճէ հադդը օլաճադ
վէ իշթէ պու օն իքի քիսէ պէշէր
եիւզ ղուրուշլա, էօտէնիպ, սէնէ
ավսը բընաա մանթլուպու դալը իսէ,
եինէ քեամիլէն վէ թէմամէն քէնա-
սինէ վէրիլէճէք ապր։ Ճիւմլէ մաաշ-
ԼԸԼԸՐ պու դարարաէն մինէթտար
օլմալը ապրլար քի սաղլամ դըրդ
կիւնաէ այլըդընը ալաճադ վէ այլար-
ճա մաաշ սպամանդատան տօլայը
մուսթարբաղ վէ միլթէղարբուր օլնա-
յաճաղլար ապր։

ՄՈՒՀԱԲԷՄԻ

ՍԷՏԱՑԸ ՀԱԳԸԳԷԹ

«Զիք ինչ ծածուկ որ ոչ յայտնեսցի.»

«Դասեա՛ Տէր զոյժսոսիկ, ոյք մարանչին ընդ խ.»

Հէր քիս պու ֆանի տիւնեատա, թէրվիճը մէրամինա չալըշմադտա իսէ ատ, հադդ ու հադդանիլէթ, վէ ատ ու ատա-ԼԷԹ ուդուն միատէթ ըէրտէյի խաֆատ մէսթար գալմայաճաղը միսէլէմ ապր։

Պիր չօղ ատֆա, էսկի վաղթատաքի Ամիրա վէ Զէլէղի սրֆաթինա հայիղ, վէ ինա էլ էհալի հիրմէթ ու բիսյէթէ ճա-յիղ վէ սէկա օլմուշ օլան զէվաթը, նի-զամաթը մէվզուա, վէ զավանինը մէրի-սյի քեանէ լէմ եէքիւն հիքմինէ թու-թարաղ «Ծո՛ մանչուկ սէթրա քաչէ, վէ ճիւպպէս ու խարխարա չիսակէ» ատմսի իլէ հէր չէյի խթէթաքլէրի գալըպտ իֆ-բաղ իլյէսաքլէրինի թայիրիպ իթմիշիղ ապր։

Լաբին ծղար, զամիր ու գիմմէթ վէ հազդ ու ինսանիյէթ նէ օլաուզունու մէք-թէպ ու մէսաբէսէ թայիմ իթմէյիղ, հարընդը քէնտի պէօյիքլէրինէն էօյրէն-սիքլէրի ճիհէթլէ, պաշէն խէլգֆը նի-զամ հարէքէթէ պու լունաուզլարընը պէր վէճճի հազդանիյէթ թէհաքիմ գազդը-չրադ, սալիհ չրդաճադլարը այքիար օլար։

Կէլիմչիմոքի զէնգինլիքլէրինէ կի-վինէն, վէ գալբաղ ու ճիւպպէ եէրինէ մոտա ֆէս իլէ սէթրի կիյէն «ամնիօզրա»։

Պու չէլէպիկլրէսէն պաղըլարը տա, օղարընը թավր ու հարաքէթինի էլէն պրաղմաճաղ սէվատանա օլուպ, խաղ-ը սէնէ մէքթէպէրաէ, նիչէ միքնէթլէ թանիլ յէկսիքլէրի «պօնժուր, պօն տու-ար» լեր իլէ, եանի իլմ ու մէարիֆաէ ԵԷԱՐ թալաբարը օլատուզ հալաէ, տա-յէի մատալէթվայէի հադդընը Փատիշահի-աէ, հէր քէսին տաիսի տայրէի ինթի-զամատան խուրուճէ սէլահյէթի օլմաը-զընը էլան կէնճ եաչլարը, վէ «իչ ար-պատաչլարը» իլէ պիրմէյօրլար։ Վէրտիք-լէրի գօնթրաթօյու տթանմայաղ, վէ ար ու հիճապը ըրաքա գոյարաղ, եաղ-յըղ սէրբիրմէյէ գաղըշչյօրլար։

Էյի պիլմէնլէր քի, քէնտիլէր ֆիլան պէյին օղլու, վէ ֆիլանճանընն թօրնու օլ-տուղլարը պիրմի ինանմիշամ պէր ադճէ իթմէղ, էլլերիր քի ինանիյէթանէն ու-տաղ իթմէսինլէր։ Վէ միլլէթին չու թէ-էսիֆէ չայան հալլէրի իւղրինէ, պիր գաթ ըսվայըդ տա իլավէ իթմէյէ քէնա-միլէր սէպէպ օլմասընդար։

Պիղ կէչէն օղատու նիհայէթինատէն պէրու քէնտի վաղարընա վէ վէրտիքլէրի գօնթրաթարընա կիւվինէրէք, հատա-մուճճէ էլանէն կէլէն ինանիյէթի հիչ պիր վաղբի տիրիղ էթմէսիք։ Պու խուսուսա տայիր հէյէթը միլլէթ տաքի տիը բիւր խանումուղու թէսէլսիյէ չալըշմըշ իսէ ատ, նէ չարէ քի կէնճ գօմրէթ թարիղը թէզվիրաթա սարբընդանան, հէր ֆէտա-քեարլըդ մահվ ու հիպա օլարաղ իչիմիզ պու բատաէլէրէ վասըլ օլատ։ «Կամք Տեառն օրհնեալ եղիցի»։

Պիղ քէնտի վաղիֆէմիզի գաթ էն ապր դաթ իյֆա իթմէք, չիմտի ատ հաղդընը մահքէմէտ հադդընդը իսթիհսաղ իսէ-ճէյիզ, պու իսէ պէղիմ իչէն բէք խայբը-ԼԸ օլատուղունա էյի պիլիրիզ։

Հէր նէ հալ իսէ, պու բարարընը իլէ-բուատ պէր թաֆսիլ իյղահ իսէրէք, վէ կէչէն նիսան օն պէշ թարիխինատ թարա-ֆէյնանէն միամի օլան զօնթրաթօմուղա պէրաբէր մուհաքէմէմիզի նէկեան նէ-կեան զաղէթամբրատա պասթ ու պէյան ի-սէճէյիմիզի պու կիւնանէն իրան իսէրիզ։

«Որ ունիցի ականջս լսելոյ եւ լեզուս խօսելոյ, լուիցէ եւ խօսեսցի»։

Սէտա.

Ղաղէթամբղըն նէչը օլմասընդը միատէթատ, մէսէլէյի միկյէմիզ տայիր Հադայիզ զաղէթաընտա կէօրիւլէն պէնա-ԼԷՐԻՆ այնէն նապլի իսթիսատան ատա օլունատուզունատան, ըէյ ատր ըէյ սէրճինէ իսթիսատ դրընը։

«Սէտա՝ զաղէթատը հատատնի պիւ-սիրմիշ օլատուզմուշ հալատ, եինէ հադդը-մըղատա զէպանարաղ օրմաղատան խալի օրմա-յէշ, ատատ վէ վաղիֆէյէ բայէթի տաիսի վաղիֆէ էտինէմէմիզինատէն, պու քէրէ տա-խի Գատարբեան նամ բիսդ սպասատն ճէ-պէնէ լիպնանատա վաղը մանատարընա իղատա օլունմասը հադդընատա Պատը ալի-նէն վուրու պու լան էվամիրի էքիսէտինէ, Ֆրանգօ բաշանդն մուդատատէ մա պաղը սու-ըէթատ վէրտիյի էճվատ իլէ իչի թէէիր իթմէսինի, վէ մաղահաթա բօլիթիկա ըէնէկի վէրմէք սէրէճէսինատ հարաքէթի ճէսուրանէտ պու լունմասընը մարիզ թաղպինատ իրատ իթմիշ օլմաղըընդա ճէվաղ օլմադ վէ Ֆրանգօ բաշանդն ավօ-դաթընը վէ վաղիֆէսինի տաիսի պիրիքա-տէ իյֆա իթմէք իւզրէ միշարիկյէհին Պատը ալինէն էմրի ատէրինէ իմթիսալ-ատն իպարէթի օլան հրաքէթի ատիրէ-սինի թաղպին վէ պունատան ատոյը մէ-սուլ օլաճաղընը թատրին սէատինատ պիր մաղալէ նէչը իթմիշ, վէ պունատա ճէպէլի լիպնան հադդընատա վաղիթիյէ էսպատը խուսուսիյէ մէպնի իմրա խարէն պաղը մուդավէլաթը խուսուսիյէի ճէպէլէն պիր խարէյի մէշրութէյի տուէյէ ալթընա ալընմասը զրմնընատա իմզալանմըշ մու-հէատաթը ումումիյէյի տուէյէ պաղիկնա-տէն կէօտէրէրէք Ֆրանգօ բաշայը Պատը ալինէն էմրինէ իմթիսալ իլէ իթհամ իս-ԼԷՄԻՇ ապր։

Իչթէ պիղ ալինէն պէյան խէրիզ քի, Ֆրանգօ բաշա Պատը ալինէն էմրինէ իմթիսալ իլէ, միթթէհիմ տէյիլ, պէրքի Պատը ալինէն թէէիրի ինթիզար էմրի իլէ մէսուլ օլապիլիր իսէ։ Անանամէ վէ մու-դավէլէնատէրէ կէլմէճէ, Հասան էֆէն-ատի թարաֆիդրանընա իլան իյլերիզ քի, Տէվլէթի Օսմանիյէ ճէպէլի լիպնանը հիչ պիր պէմանատա խարէյի մէշրութէյի տու-էլիյէ ալթընա զօյմասը, վէ հիչ պիր զա-ման տա զօյմադ։ Այլէ խուսուս խարէյի հադդընէյի Պատը ալի էօյլէ զարարքեարա-նընն իրֆալաթը թէհտիտամիզինէ տալա վէ պաթա գարընմադ, վէ նայիմի ալթանա-թը սէնիյէ իլէ բերվերատ օրմաղլա պէ-բաղէր հուզուզու տալթանաթը սէնիյէի էճանիպէ ֆէտա խէնդերի թէէիպի սէ-լահյէթի վէ զուվվէթինի խթիմատա թէ-ըէատիւա իթմէղ։»

Շուպաթ 2 թարիխիյլէ, Պէրութ-ատն Հադայիզ զաղէթասընա կէօն-աէրիլէն մէքթուպիւն այնի ապր։

«Ղաղէթանընդըն մէնաֆիի ումու-միյէյի միլքիյէ վէ միլլիյէյէ ատյիր նէչը իթաիկի էպհատ վէ միութալա-աթ վէ ահվալ վէ հատիսատը կէօ-նիյէյ միլթէատյիր աէրճ վէ իլան յյ-ԼԷՄՔատ օլատուզ մալիումատը նա-ֆիմ գիյէ վէ միֆիտ, հէր թարաֆճա էրպապը միութաալաթը, ճաղիպի նաղարը ապրդաթ վէ խթիֆատէսի օլատուզ, վէ պուբատա պուլունան արզուատարանը դրատաթն ճիւմլէ իլէ միշթերէք պուլունատուզ կիպի, պիլ խասա ճէպէլի Լիպնանա, վէ ճէպէլատ օլուպ, մահուտ Հասան Է-ֆէնտինին էֆքեար վէ թէչէպպիւ-սաթը միհնէսի տաարինէ տիուչար օլ-մուշ իքէն, մուտիմարէն Պապը ալի-տէն, ասըլ այնա օլատուզ Լիմէնի Դաթօլիք միլլէթինին ինթիսաբ իթ-տիքլէրի բիսդ սպասա թէէլիմի, էմր օլունմուշ, վէ պիր միատէթ թէէիրի իսիլերէք, նիհայէթ հիւքմիւ էմրի ատանի իճրա դըլընմըշ օլան մանատ-թըը հադդընատաքի հադայիզի ահ-վալի պէյանա միութէալիք պուլու-նան իֆատաթը մուհադդա վէ ատահի-հէսի պէլա ըկյա ճիւմլէթէն էրպապը ատատադաթ վէ համիյէթին միճիպի շիքրանիյէթի ումումիյէսի օլմադ ատա պուլունատուզունատան, պատէզ ինթահ-դիդ վէ միշահատ իսանճէյլիմ մէ-վատատը ատահիհէյի իշարատա տէվամ օ-ԼՈՒՆՄԱՂ իւղրէ, իշպու թահրիրա-թըմատան պէտ իլէ մուխարիրլիք ալյէ-յէճէյիմի վատա խպթիսար իսէրիմ։

Ցէվլէթլու Ֆրանգօ բաշա հադ-ըէթլէրինին, Ցէր ատատէթէ ատվէթ օլունատուզլարը խապերինին շիսի ի-ղէրինէ, ճէպէլատ պուլունան Մարոնի բաթրիքի Էրմէնի Գաթօլիք միլ-ԼԷԹինին իշլինէ դարը շմայաճաղընը վէ օ միխիլլու մէվատատա մուատխէլ ալյէմէնէլէրինի պիթթին քէօյլուլ-ԼԷ սուբէթի զահիրէատ իլան ալյէտի։

Ճիպվիթէր Արապճա հէր թիւ-ԼԻ ըէսայիլ վէ զաղէթաղար իլէ, պու բարարատա նէյամթը ֆէսատակյէրի-նի թէրվիճէ չալըշմադտա, վէ իլ-դատթ վէ իֆատատաթատան պիր ան կէրու ատրմանմադ տա օլուպ, Սիրիա վիլայէթի ճէլիլէսի վալիսի տէվ ԷԹ-ԼԻ բաշա հադրէթէրի օ միխիլլու ատարի ֆէսատակյէնին դավիէն մէնն վէ խմհասի ղընընատա տէր հալ էվա-միրի չէտատ ելրատ պույուրմուշլար ապր։

Ճէպէլի Լիպնան մութասարրիֆ-ԼՈՂ ընա թատի Զահլէ գաղասը գայ-յիմադ ամը պուլունան Բուտ գաթօ-ԼԷյի պիր զաթին մադթուլ օլատու-նա տայիր զահար իսէն չայիատան ատոյը Պէրութատա պուլունան Ցրտկօն ալայը օրայա կէօնտէրիլմիշ, վէ պու-կիպի ատվալ պաղը պէտատանդն քէնտիսի իչիւն պիր էհէմմիյէթ կէօ-թէրմէք էմէլլէրինէ միսմէնատա օլ-ատուզ, վէ հադդիդ էթի ատզրա մէյ-մանա չէղատաղը էկհան վէ էրինէ-յի էրպապը ատղդաթատա տէվրան իթմէքքատ պուլունմուշ ատուր։

Պէրութատա պուլունան Հասանիսթ Հաճեան նամ բիսդ ոպասուն ճէպէլատ քեային վէ պուլատ մէղքիւր մա-նասթիրա կիրմէմէսի էվամիր վէ ի-բատէյի միութատատ իղթիղասը-ատան օլատուզ հալատ, թարիխատէն չէնթ կիւն ադատմ, Հասան էֆէնտի թարաֆընատան, միմայիէյհէ «մէք-թիպլինիզ ալընը, մանասթիրա պիր ատաթ ադատմ կիրմէնիզ էմր օլուն-ատ» մէալինատ պիր թէէկրաֆնամէ կէլմիշ, վէ պունուն իւղրինէ, մու-մայիէյհ մանասթիրա կիրմէք իւղ-ըէ, հարէքէթի վէ ադիմէթի էյլէտիյի կէօրիւլէրէք, Ֆրանքօ բաշայա իս-պար, վէ հէր նէ զատար ինանմա-մադ սրրալարընատա պուլունարադ, ատիմ էյլէմիշ իսէ ատ, օլունան թէք-բարա մէպնի, հէման մանասթիրա թաղրիպ վէ տուլուլ իթմէք իւղրէ օլատուզու հալատ, արզ ասընատան կէօն-տէրիլէն մէմուրինի զապրթա մարի-ֆէթիյլէ, ավաէթի իկթիսար օլմուշ տուր։ Հասան էֆէնտինին շու թէ-էկրարը եազըշը տախի տահիհէն չայանը արդադտի, վէ մէվրէսի հայ-ըէթի շէյյէրատէն ապր։

Շամ վէ Պէրութ, վէ ճէպալ-Պաթրունատա քեային Մարոնի բիսդ ոպասուզ քիւրսիէրի հէնուզ խալի օլուպ, դայիաէթէն (բէ դէրատուրատա մուճիպինճէ) Բօմպա միւրաճաաթ օլունատուզատան սօղրա բիսդ ոպասնատաղ խարմէք լազըմ կէլիր իքէն, Մարոնի բաթրիգի պունարատա, Լուսուֆ Տըպպ, վէ Նամիթալլահ Յահոտա, վէ խուրի Լուսուֆ նամ զաթրարը նատաղ կյէմիշ, վէ պու զաթրարին իչիւտ էնթրիկան ատատադատ օլատուզու կիպի, հէլէ իչիւնճիսի Լուսուֆ Քիլէմին հէմճքէտարը օլուպ, Յատութ բուշա վաղթինատ թէպէյիսին իսէն հալի իւղրինէ պիր խայլի միատէթ մահ-պուսիյէթ ճէզասը ատախի կէօրմիշ տուր։

Մանասթիրի մէղքիւր, պէր մու-ճիպի էմր քէնտիսինէ թէպլիմ օլուն-մուշ օլան Գատարայ Լուսի նամ բիսդ ոպասա Պատը ալիյէ իֆատէթի կյէմէք իւղրէ Յէր ատատէթէ կիմմէք նիյէ-թինատ օլատուզու, վէ պու ատ իմէթ իչին Ֆրանգօ բաշա հադրէթլէրինին Յէր ատատէթէ վիլատլէրինի պէք-ԼԷյէճէյի իշիտիլյօր։»

— Շուպաթ 14 թարիխի իլէ Պէ-ռութատան ալինան պիր զրթա մէք-թուպատ շու ատհշէթատիզ վաղատա եազըրընշ ապր։ Շէյլէ քի, մահը մէղպուրատն 12 ինճի կիճէսի, ճէպէլ-ատ քեային ԸԷյիատն նամ մանասթը-ըէն դայատանա ատթարադ, պու-ղուրմուշ տուր։ Պու ֆէլաղէթին ատ-սէպէպի պաշղա պիր շէյ օլմայըդ, իլլա սահիհէն սէօյլէնանյինէ կէօրէ, Մարոնի բաթրիգի, պու զաթը բիս-ոպասա իթմէյէ վատ իսիպ, հաթթա բաթրիգին պիրատէրի պուլունան Մրթրան Պըթրաս տախի պու խուսուս-իչին էօյլէնանէն պիր մըղատար ադճէ, վէ իչատէթ թութ թարրատը ալորդը հալատ, նիհայէթիւլ էմր միրատ հա-ԼԸ օլատուզընը, վէ պու սուբէթատ ալատանդշ օլատուզունու կէօրմէսի իւղրինէ քէտէրինատէն քէյֆինի պո-ղուպ, վէ Շամ խամինէ նատաղ օլու-նան բիսդ ոպասուն ըէմմի թադաթսի հէնիկատանատա ատթըլան թիւֆէնքլէ-ըին սէսինի իշիթատաք, արթըգ թէհամմիւլ խէմէյիպ, հարը կիճէ-տէ էլղիսէլէրինատէն ոզյունարադ, քէնտի քէնտինի դայայա ատթար վէ պէօյլէ պոզուլուր, լաշէսինի դայա-ատան չըդարընընը խէտէ, Մարոնի բաթրիգինին էմրի մախասուսէսի իւղ-ատան չըդարընընը խէտէ, Գապրիսթատատա կէօրիւրմէյէ լայըդ կէօրիւրմէյիպ, ատի պիր մա-հատէ սէֆն օլունար։ անճաղ բաթ-ըիդ էֆէնտինին վէքիլ ի պուլունան բիսդ ոպասա տէրաղատ կէլիպ էօյէնին օտասընը մէօհիւրէր վէ մալինի զապթ խաէր։

Հասան էֆէնտինին ճէպէլատ օ-ԼԱՆ միլլէթին մալինի պունատան էվ-վէլ Մարոնիէրէ թէրը ու թէպլիմ իթմէյէ զալըրշմադատան մաղսէտ, կէօրինիր քի, պու կիպի ատրադը հատէնէ սահիպի պուլունան զէվաթը մալ ու միլլէ սէվատատը իլէ, ատահ գիյատէ զայրէթէ կէթիրմէքքէն ի-պաբէթ տուր։

ՎԱՐԻՏԱԹ

(Մէճմուանքն 1021 թուականի նումէրօսունական պաղբյէ։)

ՆԷՎԻ ՎԱՐԻՏԱԹ	88 սէնէսի վարիտաթը մուխամմինէսի։	87 սէնէսի վարիտաթը մուխամմինէսի։	Ֆաղլա։	Նօղսան։
Տէօրսունճիւ դրամ վարիտաթը մաղթուէ վէ վէրկի։	Քէսէ։	Քէսէ։	Քէսէ։	Քէսէ։
Մրսրը	150,000	150,000		
Էֆլաք	5,000	5,000		
Պուղտան	3,000	3,000		
Սրբոց	4,600	4,600		
Սիսամ	800	800		
Ամիէրօզ	144	144		
Տէօրսունճիւ դրամին եէքիւնիւ	163,544	163,544		
Ճէման եէքիւն	4,287,442	3,840,163	524,409	77,130
Բուսրու էօշիւր օլուպ թէնզիլ օլունան (1)	160,000		160,000	
	4,127,442	3,804,163	364,409	77,130

ՄԷՍԱՐԻՖԱԹ

ՆԷՎԻ ՄԷՍԱՐԻՖԱԹ	88 սէնէսի վարիտաթը մուխամմինէսի։	87 սէնէսի վարիտաթը մուխամմինէսի։	Ֆաղլա։	Նօղսան։
Պիրինճի դրամ տիւյունու ումումիյէ։	Քէսէ։	Քէսէ։	Քէսէ։	Քէսէ։
Տէյն խարիճինաէ ֆայիզ վէ բէս էլ մալէ մահսուլ մէպալիզի (2)	1,303,046	1,239,448	63,598	
Էհամը ումումիյէ ֆայիզի	361,653	361,653		
Էհամը ատիյէ վէ մուդաթաթ վէ թիճարաթ վէ զիամէթ ֆայիզէրի իլէ էվգաֆ դարա պէտէլաթը (3)	114,486	123,422		8,936
Տիւյունու դայրի միւնթազամէ վէ հիսսայը ճարի էմվալ վէ էմթաա ֆայիզէրի	98,848	98,900		25
Մազասթէն թէէմիյէսի մուդարրէր օլան պաղը իսթիգրազաթ մուխասսասաթը	12,507	12,507		
Պիրինճի դրամին եէքիւնիւ	1,890,540	1,835,930	63,598	8,988
Իքինճի դրամ միւրէթթէպաթը մուդաննէնէ։				
Խազի։ խասս։ Շահանէ միւրէթթէպաթը (4)	261,773	260,942	831	
Էվգաֆը հիմայուն խազի։ » (5)	7,000	24,000		17,000
Մաազուլին վէ միւթէդայիսին վէ միւհթաճին մաաշլարը վէ սայիրէ (6)	114,580	116,646		2,066
Իքինճի դրամին եէքիւնիւ	383,353	401,588	831	19,066
Իւչիւնճիւ դրամ բէտաիյաթ վէ միւմթէնիաթ։				
Բէտաիյաթ (7)	1,005	1,828		823
Միւմթէնիաթ (8)	25,000	50,000		25,000
Իւչիւնճիւ դրամին եէքիւնիւ	26,005	51,828		25,823
Տէօրսունճիւ դրամ մալիյէ։				
Տայիրէի մալիյէ (9)	109,947	164,098		54,151
Բուսուսաթ էմանէթի (10)	80,256	89,943		9,687
Օրման խարէսի (11)	7,308	6,700	608	
Տէօրսունճիւ դրամին եէքիւնիւ	197,511	260,741	608	63,838
Պէշինճի դրամ սախլիյէ։				
Տայիրէի սախլիյէ	448,677	545,094		100,517
Տայիրէի զայիֆիյէ	28,344	38,978		10,634
Պէշինճի դրամին եէքիւնիւ	473,021	584,072		111,051
Այֆրնճը դրամ չէրկյէ։				
Տայիրէի չէրկյէ	78,663	100,000		21,337
Եէտինճի դրամ խարիճիյէ։				
Տայիրէյի խարիճիյէ	29,103	34,732		5,631
Սէքիզինճի դրամ նիզամիյէ։				
Տայիրէյի նիզամիյէ (12)	680,012	741,200		61,188
Պաղտատ վիլայէթի սախլինաէ վարը նէֆտ մասրաֆը (13)	4,000	20,000		16,000
Էպնիյէի ասքէրկյէ մէսարիֆի (14)	5,000	9,000		4,000
Սէքիզինճի դրամին եէքիւնիւ	689,012	770,200		81,188
Տօղուզունճու դրամ թօքիանէ։				
Տայիրէի թօքիանէ	90,526	90,526		
Երզրում խմիհքեամաթը	5,000	10,000		5,000
Տօղուզունճու դրամին եէքիւնիւ	95,526	100,526		5,000

(1) 88 սէնէսինաէն իթիբարէն միւտաէթլէրի հուզուլ իլէ պա իրատէի սէնիյէ աֆվ ու իհսան պույրուլմուշ տուր։

(2) Կէչէն սէնէ իսիլէն եկուզ եկրմի պէշ միլիոն ֆրանգ իսթիգրազ ֆայիզինին ֆարգընատան վէ եինէ օլ սէնէ ադա օլունան իսթիգրազ ֆայիզինին իլավէսինաէն տիր։

(3) Մահլուլաթտէն էվգաֆ դարա պէտէլաթընին մահէլլերինաէն վարիա օլան միւվաղէնէ վէ մուհասէպէ սէֆթէրլէրի մուճիպինճէ դօսուլմասընատան տըր։

(4) Խնվալը էյթամ ագճէսինին թէէտիկաթընատան տըր։

(5) Անին թայեինաթրն ֆաղլայի ֆիյաթընատան տըր։

(6) Պուռճէ մուճիպինճէ խոխալ խոխմիշ տիր։

(7) Մահլուլաթը վարատէն տիր։

(8) Սարֆընա նաղարէն իսխալ իսէն տիր։

(9) Քէղա սարֆը թախմին խիլոյինատէն տիր։

(10) Քէթէպէ վէ մէմուրինին թասիլ վէ իհրաճը իլէ մաաշ վէ մասրաֆատան իֆրա օլունան թէնդիհաթատան տըր։

(11) Պիուճէսի մուճիպինճէ խոխալ օլունմուշ տուր։

(12) Թէնզրհաթ իֆրասընատան տըր։

(13) Միւճէտատէն օն պին քէսէ վարիտաթ հուսուլի իլէ, սէօրթ պին քէսէ մասրաֆ մուդուլի մահէլլինատէն պիլոտիրիմէսինատէն տիր։

(14) Վուզուլի թախմին գելընմիշ տըր։

Պաղբսը սօղրա։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

1872 Մարտ 11 ճումա էրթէսի կիւնիւնտէն իթիբարէն։

ԵԷՎՄԻՅԷ ՔԻՕԲՐԻՅԷ ԻՆԷՆ ՎԱԲՕՐԼԱՐ

Եէնիճամի այաբը։ Ալաթու։	Վաբոր։ Նո։	ՐՈՒՄԷԼԻ ՎԷ ԱՆԱՏՕԼ ԳԸՅԸԼԱՐԸ ՊԻՐԼԻԹՏԷ
12	1	Եէնիմահալլէ։ Պէօյիւ։ Թարապ։ Պէյգ Եէնի։ Պօյաճ։ Ր։ Հիսար։
12 30	25	Եէնիմահալլէտէն Մէզար։ Պէօյի։ Թարապ։ Եէնի։ Միրկ։ Հիս։ Պէպէք Արնա։ ճումաալարը 12 ³–, տէ Սթէն։
1 15	18	Եէնիմահալլէ Պէօյիւ։ Թարապ։ Եէնիք։ Սթէնտա Միրկ։ Ր։ Հիսար Պէպէ։ Օրթա։ ճումալարտան մատա։
2 15	19	Ր։ վէ Ա։ Գավազ։ Մէզար։ Պէօյիւդ։ Թարապ։ Եէնիգ։ Միրկ։ Պօյաճ։ Ր։ Հիս։ Պէպէ։ Օրթա։
3 30	20	Եէնի։ Մէզար։ Պէօյիւ։ Թարա։ Եէնի։ Սթէն։ Միր։ Ր։ Հիս։ Պէպէ։ Արնա։ Գուրուչ։ Օրթ։ Պէշիկ։
5	22	Պէյիւք։ Թարապտա Եէնի։ Սթէն։ Միրկ։ Պօյանը։ Ր։ Հիս։ Պէպէգ։ Արնա։ Օրթա։ Պէշիկ։
6 45	6	Եէնիմա։ Պէօյիւ։ Թարա։ Եէնիգ։ Պէյդօզ Բաշապ։ Միր։ Գանլ։ Ր։ Հիսար Գանտ։ Արնա։ Պէյլէր Օրթա։ Գուզ։ Պէշիկ։ Իւսկ։
8 45	25	Եէնիմ։ Մէզար։ Պէօյիւ։ Թարապ։ Պէյգ։ Եէնիգ։ Միրկ։ Ր։ Հիս։ Պէպէ։ Արնա։ Օրթա։ Պէշիկ։ Գապաթ։
9 45	23	Պէօյիւ։ Թարապտ։ Եէնիգ։ Պօյաճ։ Ր։ Հիսար Արնա։ Գուրուչ։ Օրթա։ Պէշիկ։ ճումաալարը Միրկ։

ԱՐՆԱՎՈՒԹՔԻՕՑ ԹԱՐԻԳԻ

12 30	3	Արնա։ Գուրուչ։ Օրթա։ Պէշիկ։
1	23	Արնա։ Գուրուչ։ Օրթա։ Պէշիկթաչ Գապաթ։
1 45	11	Արնա։ Գուրուչ։ Օրթա։ Պէշիկ։
2 30	3	» » » » Գապաթաչ։
3	23	» » » » »
3 30	11	Արնա։ Պէյլէրպ։ Գուզ։ Պէշիկ։
4	1	» » Օրթա։ » » ճում։ մատա։
5	19	Արնա։ Պէյլէր։ » Գուզկ։ Իւսկ։ »
7 15	28	Արնա։ Գուր։ » Պէշիք։ »
10	11	» Վանիք։ Պէյլէր։ Գուզկ։
10 45	20	» տօղրու։ Քէօբրիյէ։

ԱՆԱՏՕ ԹԱՐԻԳԻ

1	22	Պէյգ։ Բաչա։ Գանլ։ Ա։ Հիս։ Գանտ։ Վանի։ Զէնկ։ Պէյլէր։ Գուզկ
1	6	Վանի Զէնկ։ Պէյլէր։ Գուզ։ Գապա։
1 45	17	Պէօյիւ։ Պէյգ։ Բաչապ։ Գանլ։ Ա։ Հիս։ Վանի։ Զէնկէլ։ Պէյլէր։ Գուզ։ կունճուզ ճումաա կիւնէրի 2 տէ։
3 30	28	Պէօյի։ Պէյգ։ Բաչա։ Գանլ։ Ա։ Հիս։ Գանտ։ Վանի։ Զէնկէլ։ Պէյլէրպէյի Գուզ։ ճումաալարտան մատա։

ԵԵՎՄԻՅԷ ՔԻՕԲՐԻՏԷՆ ՊՕՂԱԶ ԻԶԻՆԷ ՐՈՒՄԷԼԻ ՎԷ ԱՆԱՏՕԼՈՒ ԳԸՅԸԼԱՐԸ ՊԻՐԼԻԹՏԷ

2 30	6	Գապա։ Իւսկ։ Պէշիկ։ Գուզկ։ Օրթա։ Պէյլէր։ Արնա։ Գանտ։ Ր։ Հիս։ Գանլ։ Միր։ Եէնի։ Բաչապ։ Պէյգ։ Թարապ։ Պէօյիւ։ Եէնիմ։
3	22	Պէշիկ։ Օրթա։ Ագնա։ Պէպէք Ր։ Հիս Միրկ Եէնի։ Թարապ։ Պէօյիւքտէրկ։
4 30	25	Պէշիկ։ Օրթա։ Գուրու։ Ագնա։ Ր։ Հիս։ Պօյաճ։ Եէնի։ Պէյգ։ Թարապ։ Պէօյիւ Մէզար։ Եէնի։
6	19	Իւսկ։ Պէշիկ։ Գուզկ։ Օրթա։ Պէյլէր։ Զէնկէլ։ Վանի։ Արնա։
8	23	Պէշիկ։ Օրթա։ Արնա։ Ր։ Հիս։ Միր։ Եէնի։ Թարապ։ Պէօյիւ։
10	18	Պէպ։ Ր։ Հիս։ Միր։ Եէնի։ Թարա։ Պէօյի։ Մէզար։ Եէնի։ Ր։ Ա։ Գավա։
10 15	1	Պէշիկ։ Հիս։ Պօյաճը։ Եէնի։ Պէյգ։ Թարա։ Պէօյիւ։ Եէնիմա։
10 45	19	Օրթա։ Պէպ։ Ր։ Հիս։ Միրկ։ Սթէնա։ Եէնիգ։ Թարապ։ Պէօյի։ ճիւմա կիւնէրի Պէշիկ։ Արնա։
11	28	Պէշիք։ Օրթ։ Ագնա։ Պօյաճ։ Եէնիք։ Պէօյիւ։ ճումաալարտան մատա։
11 10	25	Թարա։ Պէօյի։ Մէզար։ Եէնիմ։ ճումաալարտան մատա։
11 20	20	Գուրուչ։ Պէպէ։ Ր։ Հիս։ Միրկ։ Եէնիգ։ ճիւմաալարը Թարապ։ Պէօյի։ սաաթ 11 ի 10 կէչէրէք քէօբրիւաէն։

ԱՐՆԱՎՈՒԹՔԻՕՑ ԹԱՐԻԳԻ

1 45	3	Պէշիկ։ Օրթա։ Ագնա։
2 15	23	Պէշիկ։ Գուրուչ։ Ագնա։
3	11	Արնա։ տօղրու։
3 15	1	Գապա։ Պէշիք։ Օրթա։ Արնա։ ճում։ մատա։
9 15	11	Գապա։ Պէշիկ։ Օրթա։ Գուրու։ Արնա։ Վանի։
10	20	Պէշիկ։ Օրթա։ Գուրուչ։ Ագնա։
11 20	11	Գապաթ։ Պէշիկ։ Օրթա։ Արնա։
11 45	6	Պէշիկ։ Գուզկ։ Գուրուչ։
11 45	23	Օրթա։ Արնա։

ԱՆԱՏՕԼ ԹԱՐԻԳԻ

4	19	Գապաթ։ Պէշիկ։ Իւսկ։ Գուզ։ Պէյլէր։ Զէնկ։ Արնա։ ճում։ 4 1/4 տէ։
9 45	3	Գուզ։ Պէյլէր։ Զէնկէլ։ Վանիք։ անատէն տօղրու քէօբրիյէ ճումաալարտան մատա։
10 30	17	Գուզ։ Պէյլէր։ Զէնկէլ։ Վանի։ Գանտալ։ Ա։ Հիս։ Գանլ։ Բաչապա։ Պէյդօզ Պէօյիւ։ ճումաա կիւնէրի 10 տա չրդաճադ։
11	22	Գուզկ։ Պէյլէր։ Զէկէլ։ Վանի։ Ա։ Հիս։ Գանլ։ Բաչապ։ Պէյգ։
11 30	3	Գապաթ։ Գուզկ։ Պէյլէր։ Զէնկէլ։ Վանի։

ճումաա կիւնէրի սաաթ 4 տէ քէօբրիւաէն պիր վաբոր գալրպ Իսկիւսարատան Պէյդօզա դաապ պիլ ճիւմէ իսկէլէրէ օղրայբզ Պէյդօզա կիտէճէք տիր, սիչամը սաաթ 8½ տէ Պէյդօզատն մէղքիր իսկէլէլէրէ օղրայարագ ավտէթ իտէճէք տիր։

ՍԱՀԻՊ ՄԷՍՈՒԼՈՒ Ղ.ԱԶԷԹԱ
ՅՈՎԱՆԻՄ ԹԻԼՊԷՆՏՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ
ՍԱՄՈՒԷԼ Ղ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ
ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ ԽԱՆ ԹԻՒ 2